

ارزیابی نظریه‌های رقیب در باب هستی‌شناسی پول (۱) مبحث اول: ماهیت پول

حسین درودیان
پژوهشگر مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات مبین

مشخصات کتاب‌شناختی این اثر:

درودیان، حسین (۱۳۹۳). ارزیابی نظریه‌های رقیب در باب هستی‌شناسی پول (۱)؛ مبحث اول: ماهیت پول، جستارهای مبین (نشریه‌ی الکترونیکی مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات مبین)، سال دوم، جستار شماره‌ی ۳۰. نشانی دسترسی اینترنتی:

<http://jostar.mrsi.ir/Vol.2/jostar30.pdf>

مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات مبین

<http://www.mrsi.ir>

Email: mrsi@chmail.ir

نشریه‌ی الکترونیکی «جستارهای مبین»، به‌طور خاص برای انتشار بخشی از تأملات و تحقیقات پژوهشگران رویکرد «توسعه‌ی تعالی‌بخش» انتشار می‌یابد؛ ولی موضوع عام این نشریه «مسئله‌ی توسعه» است؛ و آثار تألیفی و ترجمه‌ای که با رویکردهای مختلف در موضوع توسعه به نگارش درآمده‌اند نیز در آن منتشر می‌شود. برای دسترسی به مقالات نشریه‌ی الکترونیکی «جستارهای مبین» به سایت این نشریه مراجعه کنید.

<http://www.jostar.mrsi.ir>

Email: mobin.jostar@chmail.ir

مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات مبین

«جستارهای مبین»؛ سال دوم، جستار شماره‌ی ۳۰

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳/۷/۲۲

ISSN 2345-2382

ارزیابی نظریه‌های رقیب در باب هستی‌شناسی پول (۱) مبحث اول: ماهیت پول

حسین درودیان

موضوعات مرتبط با هستی‌شناسی پول یکی از موارد جدی مورد اختلاف بین دانشمندان اجتماعی است. این مبحث اختلافی خود به زیربخش‌هایی قابل تفکیک است که هر یک در بردارنده و نیازمند طرح مباحثی مستقل و البته مفصل است. هدف ما در این تلاش (که اولین بخش از آن در این نوشته پیش رو قرار گرفته) این است که بیانی شفاف از این مجادله فکری ارائه کرده تا تلقی‌های رقیب موجود در خصوص هر یک از عناوین مرتبط با هستی‌شناسی پول را به مثابه یک موضوع تحقیقاتی جداگانه مورد بررسی قرار دهیم. تکمیل این فرآیند می‌تواند شرحی مکفی از ادبیات اختلافی هستی‌شناسی پول عرضه دارد. در اولین مکتوب از این مبحث، به بحث مهم و کلیدی «ماهیت پول» می‌پردازیم.

پول با ایفای نقش خود موجب خدمات بزرگی به زندگی اجتماعی انسان شده است. مبادله با پول به دلیل ایجاد آزادی در انتخاب نوع کالای تولیدی، امکان تقسیم کار و تخصصی شدن فعالیت‌های اقتصادی را با تمامی منافع حاصل از آن نصیب جامعه کرده است؛ حفظ قدرت خرید توسط پول زمینه انعطاف‌پذیری در انتخاب زمان و مکان خرید را برای مردم به ارمغان آورده، و تأخیر و بازنگری در تصمیمات مربوط به مصرف را مقدور

چنانچه در واقعیات اجتماعی و جریان روزمره امور در اطراف خویش درنگی کوتاه کنیم، در خواهیم یافت چیزی که از آن با عنوان «پول» یاد می‌کنیم در همه شئون زندگی حضوری پررنگ دارد. در تمامی مبادلات، محاسبات و بسیاری از تصمیم‌گیری‌های ما مفهوم پول نقشی کلیدی ایفا می‌کند. شاید کمتر پدیده‌ای را بتوان سراغ گرفت که مانند پول از چنین سیطره و نفوذی در روال روزمره زندگی اجتماعی انسان برخوردار باشد.

سه وظیفه واسطه مبادله، معیار سنجش ارزش و ذخیره ارزش باشد». بال^۱ (۲۰۱۱) نیز به هنگام تعریف پول ضمن قرارداد آن در بین انواع دارایی، به چیزی بیش از کارکردهای سه گانه آن اشاره نمی‌کند. اشکال واضح این تعاریف آن است که کارکردها قادر نیست توضیح دهنده هستی و ذات چیزی باشد. چنانچه جهت یافتن فهمی دقیق از چیستی پول به کتب مرسوم اقتصادی رجوع کنیم، دستاوردی جز ناامیدی کسب نخواهیم کرد. این همه ما را به این نتیجه می‌رساند که این موضوع به طور مطلوبی در ادبیات آکادمیک اقتصادی تشریح و نظریه پردازی نشده است.

اینکه به چه علت کارکردهای یک پدیده به جای ماهیت آن مورد توجه ما قرار می‌گیرد به ساختار واقعیت‌های نهادی بازمی‌گردد. واقعیت‌های اجتماعی، از جمله واقعیت‌های نهادی (واقعیتی که وجود آن‌ها نیازمند وجود نهادهای بشری است)، توسط ما برای حصول اهدافی خلق می‌شود و از این رو برای ما در ارتباط با همان اهداف قابل درک است. در واقع این واقعیت‌ها از حیث کارکرد و گره‌گشایی از سختی‌ها و نزدیک ساختن ما به اهدافمان حائز اهمیت می‌شود و به همین دلیل است که آنچه در مورد آن‌ها محور توجه قرار می‌گیرد، ایفای کارکرد مورد انتظار است. ما در فضایی پرورش می‌یابیم که این واقعیت‌ها برای ما مسلم فرض شده است.

ساخته است؛ و واحد ارزش بودن آن اندازه‌گیری بدهی‌ها و قیمت‌ها و محاسبه کمی هزینه‌ها و فایده‌های بالقوه و بالفعل یا «حسابگری عقلایی» را ممکن نموده است.

با وجود این وقتی به پول می‌نگریم، به نظر می‌رسد که آن هیچ چیز درخور توجهی در خود نداشته و از ماده خاصی تشکیل نشده است. مسکوکات چیزی جز تکه‌ای ناچیز از فلز ضرب شده نیست؛ اسکناس تنها یک کاغذ رنگی با سریال و بارکدی ساده است؛ پول بانکی هم اصلاً چیزی فراتر از یک تعهد به پرداخت نمایش داده شده در قالب اعداد نیست که به پشتوانه اعتمادی مبهم به ناشر آن پذیرفته می‌شود. باید اعتراف کرد موجودیتی با این ظاهر و ماده ساده و درعین حال آن نقش مهم و تعیین کننده، توسط اندیشمندان اقتصادی به خوبی شناخته نشده است.

با رجوع به محتوای کتب درسی مربوطه در دانش اقتصاد و بررسی تبیین آن‌ها از پول می‌توان شواهدی متقاعدکننده در تأیید ادعای فوق یافت. معتبرترین نظریه پردازان پولی در کتب اقتصادی معمولاً تبیینی ناقص و عیناک از چیستی پول ارائه داده‌اند. تأکید و تکیه اصلی این متون در مورد پول، اشاره به کارکردها^۱ ی پول است. چنانکه هیکس^۲ (۱۹۶۷) بیان می‌دارد «پول چیزی است که وظایف پول را انجام می‌دهد»^۳ و هریس^۴ (۱۹۸۱) معتقد است «پول چیزی است که دارای

- 1.Function
- 2.Hicks
3. Money is what money does
- 4.Harris
- 5.Ball

می‌شود به این معنا که وجود و بقای آن نیازمند یک توافق یا همگرایی اجتماعی است و لذا انگیزه‌های خصوصی در پیدایش یا بقای آن منتفی است. این رویکرد به سبب نوع تلقی خود از پول، جایگاه مهم‌تری برای دولت (در برابر بازار) در تفسیر پدیده‌های پولی در نظر می‌گیرد. در ادامه به شرح دو نظریه مذکور برگرفته از کلام بهترین مروجان و مدافعان آن می‌پردازیم.

نظریه کالایی پول

نظریه کالایی پول که به شکلی محسوس در ادبیات نئوکلاسیک جریان اصلی اقتصاد غالب است، به بیان ساده پول را کالایی مشابه دیگر کالاها می‌بیند که به وسیله روش‌شناسی مرسوم اقتصاد خرد - عرضه و تقاضا، مطلوبیت نهایی و ... - قابل تبیین است. برای این نظریه، پول یک «چیز» است که دارای یک «حجم» یا «موجودی» است که در اقتصاد با سرعتی در حال گردش است. این شیء به این علت قادر است در مبادلات نقش واسطه مبادله را ایفا کند که خود کالایی قابل مبادله و دارای ارزش است. کالایی بودن پول دارای دو صورت یا سطح است: پول یا خود یک کالای خاص است؛ یا رسیدی است که نماینده یک کالا یا سبدی از کالاهاست که آن رسید قابل تبدیل به آن پشتوانه کالایی است. بازتاب این رویکرد در نظریه متعارف اقتصادی در مدل تعادل عمومی والراس مشهود است که در آن m امین کالا به عنوان شمارنده در نظر گرفته می‌شود. اگرچه والراس با انتخاب عنوان

پدیده‌هایی مثل دولت، بانک، انواع مسابقات ورزشی و البته پول از سوی به همان اندازه طبیعی به نظر می‌رسند که کوه و درخت و دریا (واقعیت‌های طبیعی). همین‌که بخواهیم به واقعیت‌های اجتماعی از منظر کارکردی ننگریسته و در توصیف آن‌ها به منافع و کاربردی که دارند ارجاع ندهیم، آنگاه با یک وظیفه فکری سخت مواجه می‌شویم: شناخت واقعیات اجتماعی برحسب خصوصیات ماهوی بدون ارجاع به منافع و اهداف آن‌ها (Searle, 1995). همین مطلب است که درک چیستی پول بدون ارجاع به کارکردهای سه‌گانه آن را پیچیده می‌سازد.

در بین صاحب‌نظرانی که کوشیده‌اند شناختی از چیستی پول برکنار از کارکردهای آن ارائه دهند، دو سنت یا رویکرد اساسی در تبیین ماهیت پول مشاهده می‌شود که البته اگرچه وابستگان به هر یک از این دو سنت ممکن است در جزئیات مرتبط با شناخت پول دارای اتفاق نظر نباشند، اما در یک وصف با هم‌قطاران خود مشترک‌اند و آن وصف چیزی است که تفکیک مابین دو رویکرد مذکور ناظر به آن است. رویکرد اول پول را به مثابه یک «کالا» و «شیئی فیزیکی» تلقی می‌کند که به عنوان یک «پدیده اقتصادی» تحت فعل‌وانفعالات بازاری و انگیزه‌های خصوصی در بستر تاریخ به واسطه مبادله مقبولی تبدیل شده است. اما در رویکرد دوم پول نه یک کالا یا شیئی فیزیکی بلکه «موجودیتی ناملموس» و «رابطه‌ای اعتباری» تلقی می‌شود که به مثابه «پدیده‌ای اجتماعی» (و نه اقتصادی) درک و فهم

ارزش باشد. از دیگر طرفداران نظریه کالایی در بین اقتصاددانان کلاسیک مارکس است که به سبب التزام به نظریه ارزش-کار اصولاً قادر نیست تبیینی غیرکالایی از چیستی پول ارائه دهد. به نظر او اگر پول (فلزی) ارزشمند است این ارزش متجلی‌کننده فعالیت‌های معدنکاری و ضربایی و سایر نیروی‌کار صرف شده در تولید آن است. از این رو او به سبب اصرار خود بر نظریه ارزش ناشی از کار به جرگه نظریه‌پردازان کالایی از پول می‌پیوندد. این نظریه در ادبیات موضوع به سبب تأکید بر ارزش استقلال‌ی فلزگران‌بهایی که پول از آن ساخته شده، به «نظریه فلزگرا»^۷ نیز موسوم است.

به نظر می‌رسد نظریه فوق رویکرد غالب در تشریح چیستی پول در قرون متامدی بوده به نحوی که ریشه تلقی کالایی از پول را به ارسطو منتسب می‌سازند (Ingham, 2004). اما این رویکرد غالب در قرن اخیر با چالش‌هایی جدی مواجه شد. علت بروز این چالش، مشخصاً تغییر جدی و تاریخی در ماده پولی بود. رواج کاغذهایی فاقد ارزش استقلال‌ی (اسکناس) به عنوان پول، تبیین نظریه کالایی از پول را با مثال نقضی فراگیر مواجه ساخت. اگرچه پیش‌تر رواج کاغذهایی به عنوان وسیله مبادله از قرن هجدهم در اروپا عمومیت یافته بود اما تصور نظریه‌پردازان این بود که رواج این کاغذها، به سبب ایفای نقش نمایندگی پستوانه کالایی (فلزی) است از این رو به صورت نظری این پول‌های کاغذی دارای پستوانه

«شمارنده»^۸ برای پول به نظر می‌رسد یک گام به تبیین‌های دگراندیش و اعتباری در باب پول نزدیک شده است، اما با بیان اینکه «معیار ما از ارزش باید کمیته مشخص از یک کالای داده شده باشد» (۱۸۸: (۱۸۷۴) (۱۹۵۴)، صراحتاً پول را در ردیف دیگر کالاها قرار داده و تمایزی بین پول و سایر کالاها قائل نمی‌شود. به بیان هیکس «شمارنده به هیچ شکل متفاوتی نسبت به دیگر کالاها وارد مدل نمی‌شود... هر یک از $n-1$ کالای دیگر هم می‌توانست شمارنده [پول] در نظر گرفته شود» (۱۹۶۷:۳). البته تلقی کالایی از پول را تنها نباید به صورت مضمر در نظریه‌های اقتصادی جستجو کرد بلکه تصریحاتی نیز در این خصوص وجود دارد از جمله فیشر معتقد است «هر کالایی که پول نامیده می‌شود باید به طور عام در مبادلات موردپذیرش قرار گیرد، و هر کالایی که به طور عام در مبادلات موردپذیرش قرار می‌گیرد باید پول نامیده شود» (۱۹۳۱:۲) (تأکید روی واژه کالا اضافه شده است). ریکاردو با پیشگامی در این عرصه بر صحت و لزوم شیئیت فیزیکی پول تأکید می‌ورزد: «هیچ معیار خطاناپذیری از طول، زمان، وزن و ارزش نمی‌تواند وجود داشته باشد مگر آنکه شیئی در طبیعت باشد که آن استاندارد را بتوان بدان ارجاع داد (به نقل از Ingham, 2004). وی بر این باور بود همان‌طور که برای اندازه‌گیری طول و وزن از معیارهایی که خود دارای طول و وزن هستند، استفاده می‌شود، در اندازه‌گیری ارزش نیز باید چیزی را به عنوان معیار استفاده کرد که خود دارای

7. Numeraire
8. Metalism

این حوزه آورده‌های قابل ذکر برای ادبیات چستی پول ارائه دهند.

نظریه اعتباری پول

علت‌گزینش عنوان «نظریه اعتباری» برای این تبیین رقیب از چستی پول، مقابل قرارداد آن با تبیین «کالایی» و تأکید بر اهمیت موضوع اعتبار در ماهیت پول است. گروه طرفدار «نظریه اعتباری» در تلاش خود جهت تبیین چستی پول بر ایده‌ای متکی هستند که گامی بلند در شناخت دقیق پول محسوب می‌شود: «تفکیک بین پول و عینیتی که کارکرد پولی بر آن وضع شده است (ماده پولی^۹)». گنورگ زیمل^{۱۱} (۱۸۵۸-۱۹۱۸) جامعه‌شناس شهیر آلمانی احتمالاً پیشگام تشخیص این نکته کلیدی بوده است. اثر او در باب پول یعنی کتاب «فلسفه پول^{۱۲}» اگرچه بیشتر حاوی تبیینی از کیفیت زندگی مدرن و چگونگی تجلی روح آن در موجودیتی به نام پول است، اما اشارات پراکنده و مغتنمی به ماهیت پول نیز در خود دارد. وی با تأکید بر لزوم تمییز ماهیت پول و ماده‌ای که برای ایفای بهتر نقش پولی به کار گرفته می‌شود، خاطر نشان می‌کند «تا آنجا که حقیقت خالص پول مورد توجه است، پول باید کاملاً منفک از کیفیت‌های ثانوی که آن را در برابر کالاهای دیگر قرار می‌دهد تفسیر شود» (۱۲۴:۱۹۰۰)

اولیه، مثال نقضی برای تبیین کالایی از پول محسوب نمی‌شد. اما رواج پول‌های کاغذی فاقد پشتوانه^۹ در قرن بیستم دیگر به وسیله نظریه کالایی (فلزگرایی) قابل تبیین نبود. برخی نظریه‌پردازان مرتبط با این سنت که با رواج پول کاغذی به طور جدی مخالف‌اند، شیوع پول کاغذی بدون پشتوانه را ناشی از اجبار حاکمیت و وجود قدرت پلیسی و قوه قهریه وی می‌دانند که مردم را مجبور به پذیرش آن می‌کند (Hülsmann, 2008). آن‌ها از این طریق می‌کوشند توجیهی برای چرایی رواج این پول در عین عدم صدق توصیف نظریه کالایی از آن ارائه کنند. با وجود این ملموس نبودن این توجیهات (پذیرش پول ناشی از سرکوب دولتی و کاربرد قوه قهریه) توجیهات را معطوف به تبیین رقیب از چستی پول کرد. تحول پولی مهم دیگری که تبیین نظریه کالایی از پول را به چالش کشید، ظهور پول بانکی بود که تنها یک «تعهد به پرداخت» یا «اعتبار» و فاقد هر نوع مابه‌ازای کالایی است. پذیرش و رواج این نوع از پول نیز مطلقاً توسط نظریه کالایی یا فلزگرایی قابل توصیف نیست. به این ترتیب رفته‌رفته تبیینی که در اواخر قرن نوزدهم برخی دانشمندان اجتماعی ایده‌های اولیه آن را مطرح ساخته، و سپس بزرگانی از اقتصاددانان چون کینز و شوپتر بر غنای ادبیات آن افزودند، توجیهات بیشتری را به خود معطوف ساخت. گرایش به این تبیین رقیب از چستی پول موجب شد طی دهه‌های اخیر نظریه‌پردازان دیگر

9. Fiat Money

10. Money Stuff

11. Georg Simmel

12. The Philosophy of Money

وی از چیستی پول، به نظر می‌رسد الهام‌بخش ایده شومپتر (۱۹۵۴) مبنی بر این بوده است که دارنده پول، طلبکار کالاست و پول مطالبه‌ای از تولید اجتماعی است (به نقل از Ingham, 2004).

مایکل اینس^{۱۷} نیز از پیشگامان ارائه این شناخت از پول بود که ارجاع وسیعی از سوی طرفداران نظریه اعتباری به دیدگاه‌های او صورت گرفته است. وی، مشابه زمیل، با تفکیک بین جوهره پول و ماده‌ای که کارکرد پولی بر آن وضع شده است، در تشریح این شناخت از پول متذکر شد که «چشم‌ها هرگز یک دلار را ندیده و دست‌ها آن را لمس نکرده‌اند» (۱۹۱۴:۵۵).

یکی از جدیدترین و پرکارترین مدافعان نظریه اعتباری پول «جفری اینگهام^{۱۸}» جامعه‌شناس اقتصادی انگلیسی است. تأکید او در تمامی آثارش در خصوص ماهیت پول بر این است که «پول یک رابطه اجتماعی است»^{۱۹}. عصاره دیدگاه او در باب ماهیت پول که در کتاب مهم وی یعنی «ماهیت پول^{۲۰}» و دیگر آثارش نمایان است این است که پول باید به‌مثابه یک مطالبه^{۲۱} یا اعتبار^{۲۲} فهم شود که به‌وسیله روابط

^{۱۳}(۱۹۷۸). این بیان او دقیقاً نقطه مقابل دیدگاه پیش‌گفته ریکاردو است که بر لزوم کالایی بودن پول تأکید دارد چنانکه به نظر می‌رسد زمیل در این بیان خود عالمانه در مقام مخالفت با ریکاردو بوده است. در حقیقت به گمان او ماده فیزیکی پول آن را بهتر قادر می‌کند تا در بین دیگر کالاها کارکرد خود را ایفا کند اما جوهره پول ماده فیزیکی ملموس نیست. در اوج حاکمیت استاندارد طلا، زمیل با صراحتی پیش‌گویانه وعده می‌دهد که «روزی پیشرفت تکنولوژی پول را از شکل فیزیکی آن آزاد می‌کند. آنگاه حقیقت پول به‌عنوان یک پدیده اجتماعی و نه شیئی فیزیکی آشکار خواهد شد» (۱۹۷۸:۱۶۵). این تعمق زمیل، وی را قادر ساخت تا عباراتی درخور در بیان چیستی پول ارائه کند که مهم‌ترین آن‌ها به این شرح‌اند:

«پول نمایانگر ارزش انتزاعی است»^{۱۴}؛ «ارزش اشیاست به دور از خود آن‌ها» (همان: ۱۲۰) «قابلیت مبادله خالص اشیاست»^{۱۵} و مهم‌تر از همه این تعریف که «پول طلبی از جامعه است»^{۱۶}... پول حواله‌ای است که نام تأدیه‌کننده از آن حذف شده است» (همان: ۱۷۷). این تبیین

۱۳. سال ۱۹۷۸ اشاره دارد به سال انتشار ترجمه مورد استفاده به انگلیسی و سال ۱۹۰۰ هم سال نگارش کتاب به زبان اصلی (آلمانی) است. اولین انتشار انگلیسی هم مربوط است به سال ۱۹۲۴.

14. Money is Representative of Abstract Value
15. Distilled exchangeability of the Object
16. Money is a Claim upon society
17. Michael Innes
18. Jeffrey Ingham
19. Money is a Social Relation
20. The Nature of Money
21. Claim

۲۲. مطالبه و اعتبار دو روی یک سکه هستند و تنها تفاوت آن‌ها به این بازمی‌گردد که از منظر کدام طرف (دهنده یا گیرنده) بدان نگریسته شود.

زیمبل به اینکه «پول ارزش اشیاست به دور از خود آن‌ها» یا اینکه «پول بیانگر ارزش انتزاعی است» ناظر به همین پول محاسباتی است. در حقیقت ماده پولی (شیء فیزیکی مانند اسکناس یا مسکوک) چیزی است که مفهوم انتزاعی پول، معیاری انتزاعی از ارزش، بر آن سوار شده است. از ادعاهای مهم طرفداران نظریه اعتباری در باب ماهیت پول، عدم تفاوت ماهوی بین پول‌های فلزی (طلا و نقره) و پول مدرن است. به عقیده این گروه حتی مسکوکات فلزات گران‌بها که در دوره‌ای طولانی از حیات ملل به‌عنوان پول رایج در جوامع در جریان بوده هم چیزی فراتر از «تعهد به پرداخت» معتبری بین انسان‌ها نبوده است. احتمالاً بازمه زیمبل پیشگام این ادعا بوده است. وی مدعی است پول فلزی، که معمولاً به‌عنوان نقطه مقابل حدی پول اعتباری در نظر گرفته می‌شود، دارای خصوصیات است که مشابه دیگر روابط اعتباری است. اینکه جوهره فلزی مسکوکات (از حیث خلوص) در مبادلات روزمره قابل راستی‌آزمایی نیست و مهر ضرب شده توسط مرجع قدرت روی آن این کار را انجام داده و افراد باید به آن «اعتماد» کنند، پرده از ماهیت اعتباری پول‌های فلزی برمی‌دارد. اینگهام در این خصوص تأکیدی خاص بر رواج پول‌های فلزی در عین «کاهیدن ارزش»^{۲۷} آن توسط قدرت ناشر و وارد آوردن انواع خراش‌ها و آسیب‌ها به مسکوکات

اجتماعی خاصی که مستقل از تولید کالا و خدمات است، موجودیت می‌یابد. پول صرف‌نظر از مظاهر گوناگون آن، ذاتاً یک «تعهد (قول) به پرداخت»^{۲۳} بین انسان‌ها و نه چیزی بیش از آن است. پول رابطه‌ای از اعتبار و بدهی است که برحسب یک «پول محاسباتی» تعیین و بیان می‌گردد. همین‌که پول مبتنی بر این روابط اجتماعی ساخته شد، آنگاه این امکان را می‌یابد که به‌عنوان یک کالا وارد اقتصاد شده و مورد مبادله قرار گیرد. او تعاریف دیگری نیز از پول دارد از جمله اینکه «پول قدرت خرید انتزاعی است»^{۲۴} (۲۰۰۴:۵۷) یا «پول فی‌نفسه ارزش است»^{۲۵} (همان:۶۳). ایجاد پول به معنای ایجاد یک رابطه «اعتبار-بدهی»^{۲۶} بین عاملان اقتصادی است یعنی وجود پول الزاماً متوقف بر این است که یک رابطه بدهی تعریف شود که بر اساس آن یک طرف بدهکار و طرف دیگر بستانکار شود. از این رو پول تماماً اعتبار است.

یکی از تأکیدات اساسی این گروه بر مفهومی است که کینز از آن با عنوان «پول محاسباتی» یاد کرد که اشاره دارد به همان نقش پول به‌عنوان معیار ارزش. آن‌ها مفهوم اصلی و اولیه پول را «محاسبه ارزش» می‌دانند. پول ابتدائاً یک معیار انتزاعی از ارزش است، پول محاسباتی همان چیزی است که قیمت‌ها و بدهی‌ها برحسب آن یا به ازای آن اندازه‌گیری و بیان می‌شود. اشاره

- 23.Promise to Pay
- 24.Money is Abstract Purchasing Power
- 25.Money is Value in itself
- 26.Debt-Credit
- 27.Debasement

ارزش و متکی بر یک رابطه اعتباری می‌دانند که ماهیتاً متفاوت از دیگر کالاها بوده و این ماهیت را باید منتزع از جهان فیزیکی در نظر گرفت (Rossi, 2007).

نظریه اعتباری پول علاوه بر چستی و ماهیت پول، در محورها و عناوین دیگری نیز با تبیین کالایی دارای اختلاف است. این محورهای اختلافی را می‌توان شامل «کارکرد اصلی و محوری پول»، «منشأ ارزش پول» و «منشأ (تاریخی) پیدایش پول» دانست. اختلاف دیدگاه در این محورها نیز با تبیین متفاوت این دو رویکرد از ماهیت پول مرتبط است. در اینجا با اکتفا به تبیین ماهیت پول از منظر دو رویکرد مذکور، توصیف شرح متفاوت دو رویکرد پولی رقیب در باب محورهای اخیرالذکر را به مکتوبات بعدی خود در این باب موکول می‌کنیم.

دارد که هیچ‌یک آن‌ها را از چرخه اقتصادی خارج نمی‌کرد. علت رواج پول‌های فلزی در عین کاهش محتوای فلزگران‌بهای آن توسط حاکم یا درج رقم اسمی بالاتر بر روی آن این بود که در پول بودن پول محتوای فلزی آن نقشی نداشت. این پول هم مانند پول امروز سندی دال بر اعتبار شخص دارنده یا حق مطالبه وی از تولیدات جامعه بود. همچنین اشاره گودهارت به بی‌اعتبار شدن مسکوکات حکومت‌های روبه‌زوال نیز در همین راستا قابل تحلیل است (Goodhart, 1998). این تبیین مشترک از ماهیت پول‌های فلزی قدیمی و پول‌های بدون پشتوانه امروزی از آورده‌های مهم نظریه اعتباری محسوب می‌شود.

در مجموع سنت‌های دگراندیش در باب پول که ما آن‌ها را ذیل عنوان نظریه اعتباری پول طبقه‌بندی کردیم، پول را ذاتاً یک معیار انتزاعی از

منابع:

1. Ball, Laurence (2011), Money, Banking, and Financial Markets, Worth Publishers, New York.
2. Fisher, Irving (1931(1911)) The Purchasing Power of Money: its determination and relation to credit, interest and crises, New York: Macmillan.
3. Goodhart, A.E. Charles (1998), The two concepts of money: implications for the analysis of optimal currency areas, European Journal of Political Economy, Vol. 14 1998 407-432.
4. Harris, Laurence. (1981), Monetary Theory. McGraw-Hill .
5. Hicks, J.R. (1967), Critical Essays in Monetary Theory, London: Clarendon Press.
6. Ingham, Jeffrey (2004), The Nature of Money, Cambridge: Polity Press.
7. Rossi, Sergio (2007), Money and Payments in Theory and Practice, Routledge, London and New York.
8. Schumpeter, J.A. (1994(1954)), History of Economic Analysis, London and New

York: Routledge.

9. Simmel, G. (1978(1900)), The Philosophy of Money, London: Routledge & Kegan Paul.

10. Walras, L. (1954 (1874)) Elements of Pure Economics or the Theory of Social Wealth, London. George Allen & Unwin, translation by W. Jaffé.